

"เมื่อนวนิยายเรื่องมาตามโบวารี พิมพ์เผยแพร่ นับเป็นการปฏิวัติในวงวรรณคดี รูปแบบของนวนิยายสมัยใหม่ ซึ่งมีอยู่ประปรายกระจายอยู่ในงานเขียนอันมากมายก่ายกองของบัลซัค ได้ถูกย่นย่อและปรากฏเด่นชัดในสี่ร้อยหน้าของนวนิยายเรื่องนี้ กฎของศิลปะสมัยใหม่ได้จารึกลงเป็นลายลักษณ์อักษร มาตามโบวารีเป็นนวนิยายที่มีความกระจ่างชัดและสมบูรณ์แบบจนกลายเป็นนวนิยายต้นแบบของวรรณคดีประเภทใหม่นี้"

ABSTRACT

The Victim: From Madame Bovary to Ee Rium

Chintana Damronglerd

The article explores and analyzes the similarities and contrasts between two heroines in two highly successful novels: Gustav Flaubert's *Madame Bovary* and Mai Muangderm's *Plae Gao* (The Old Wound). Both novels are written in Realism style. Through written in a different time period and cultural background, the parallel in settings, characters, and story progress is uncanny. The stories both started out in countryside and ended up in a city. The women have however come from different background – Bovary has a higher education and more class than Rium. Thus the radical changes in their social status effect them contrarily. Throughout the complex twisting and turning well developed plot, the readers would be ease into the idea that it was not their background as much as their beauty, the common quality they share, which victimizes them and brings them to their damnation.

เหยื่อ : จากมาตามโบวารีถึงอีเรียม

จินตนา ดำรงเลิศ*

มาตามโบวารีและเรียม คือนางเอกจากนวนิยายเรื่อง *มาตามโบวารี* (Madame Bovary) และ *แผลเก่า* บทประพันธ์ชิ้นเอกของกุสตาฟว์ โพลแบร์ และไม้มือเดิม ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่านักประพันธ์ทั้งสองเป็นผู้ชายทั้งคู่ แต่มีความสามารถยอดเยี่ยมในการสร้างสรรค์ตัวละครหญิงได้อย่างมีชีวิตชีวาก่อนให้เกิดความสะเทือนใจในความเป็น “เหยื่อ” ของตัวละครทั้งสองซึ่งต้องจบชีวิตลงด้วยการกระทำอัตวินิบาตกรรม เรื่องราวของตัวนางเอกทั้งสองมีทั้งความเหมือนและความต่างดังจะได้บรรยายต่อไปในบทความ

กุสตาฟว์ โพลแบร์ ประสบความสำเร็จอย่างงดงามจากนวนิยายเรื่อง มาตามโบวารี ซึ่งพิมพ์ออกเผยแพร่ใน ค.ศ. 1857 (พ.ศ. 2400) เมื่อเขามีอายุได้ 36 ปี หนังสือเล่มนี้ได้รับการแปลออกเป็นภาษาของประเทศต่างๆในยุโรปเกือบทุกภาษา และ ดร. วิทย์ ศิวะศรียานนท์ ได้แปลเป็นภาษาไทยและพิมพ์เผยแพร่ครั้งแรกใน พ.ศ. 2487 ส่วนไม้มือเดิม นั้นได้เริ่มเขียนนวนิยายเมื่อเขามีอายุประมาณ 22 ปี (พ.ศ. 2469) และนวนิยายเรื่อง แผลเก่า เป็นผลงานที่น่าชื่อเสียงมาสู่เขามากที่สุดเรื่องหนึ่ง ไม้มือเดิมเสียชีวิตใน พ.ศ. 2484 เมื่อเขามีอายุได้ 37 ปีเท่านั้น

มาตามโบวารีและเรียม เป็นนางเอกที่ถือกำเนิดในชนบทท้องทุ่งทั้งคู่ ถึงแม้ว่านวนิยายทั้งสองเรื่องจะเขียนขึ้นในช่วงเวลาที่ห่างกันประมาณ 70 ปีขึ้นไป แต่สภาพชนบทที่ผู้เขียนบรรยายไว้ในท้องเรื่องก็มีสภาพคล้ายคลึงกันอยู่ไม่น้อย ในเรื่อง มาตามโบวารี เมื่อนายแพทย์ชาร์ล โบวารี เดินทางไปเยี่ยม

* ราชบัณฑิต สำนักศิลปกรรม ราชบัณฑิตยสถาน

คนใช้คือนายรูโอ ผู้เป็นพ่อของนางเอกที่ตำบลแบร์โตซ์ โพลแบร์บรรยายว่า

“...เวลานั้นฝนขาดสายแล้ว พระอาทิตย์ก็ใกล้จะขึ้น และบนกิ่งต้นแอปเปิ้ลอันปราศจากใบมีนกเกาะนั่งอยู่ ชูปีกน้อยๆขึ้นในสายลมเย็นแห่งแห่งเวลาเช้า ทุ่งนาอันราบแผ่กว้างไปจนสุดสายตา และกอไม้รอบๆโรงนาที่มีอยู่เป็นระยะๆห่างๆกัน มีลักษณะเหมือนรอยสีน้ำคละประปรายแก่อุบบนพื้นสีเทาอันไพศาล ซึ่งกลืนหายไปกับสีหมกขมัวของท้องฟ้าแทบขอบฟ้า...” (1 : 10)

ไม้เมืองเดิม เริ่มเรื่อง แผลเก่า ด้วยการบรรยายสภาพฉากท้องทุ่งบางกะปิ ว่า

“คลองปลายน้ำสุดปากข้างทางซ้ายของทุ่งบางกะปิ เป็นคลองเล็กแคบแต่น้ำไหลลึกมีน้ำเดินตลอดปี สองฝั่งราบรื่นไปด้วยเงาต้นไม้ใหญ่ ชุ่มเชิงของแถววัลย์แลพงอ้อแซมมีอยู่บ้างห่าง เมื่อหันไปเป็นทุ่งหญ้าเว้งบางแห่งเป็นนามีข้าวสุรวงเหลือง สำแดงว่าหน้าเกี่ยวกำลังจะมาถึง

ตะวันคล้อยหัวฟุ้งจะบ่าย แต่แดดจ้า ความร้อนยังอบอ้าวคุกคามอยู่เหนือท้องทุ่ง แม้จะมีลมพัดบ้างเป็นครั้งคราวก็ร้อนระอุเพราะเป็นลมหอบแดด” (2 : 5)

เมื่อเริ่มเรื่อง นางเอกทั้งสองยังอยู่ในตรุณวัยและมีความงามตามธรรมชาติ ชาร์ลส์สังเกตเห็นเอมีมาซึ่งต่อมาเป็นภรรยาของเขา ดังนี้

“คอของเธอชูระหงออกมาจากคอเสื้อสีขาวที่ปกลงมา ผมผูกไว้ด้วยริบบิ้นดำสองสาย ซึ่งดูเป็นสายเดียวกันเพราะเรียบเหลือเกิน ริบบิ้นนี้แยกออกจากกันตรงกลางศีรษะโดยรอบแสงอันประณีตซึ่งแนบไปตามส่วนโค้งของศีรษะ ริบบิ้นสองสายนี้ปล่อยให้เห็นหูแต่เล็กน้อยไปรวมกันข้างหลังเป็นมวยโต ตรงใกล้ขมับเป็นคลื่นสลวย (...) กระพุ้งแก้มแดงเรื่อเป็นสีกุหลาบ...” (1 : 13)

ส่วนความงามของเรียม นั้น ไม้เมืองเดิมมิได้บรรยายรายละเอียดไว้อย่างเช่น โพลแบร์ เพียงแต่เขียนไว้ว่า

“ตลอดคลองนี้ไม่มีใครสวยล้ำไปกว่าเจ้าเรียม ” (2 : 20)

เหยื่อ : จากมาตามโบวารี่ถึงอีเรียม

และเจ้าหนุ่มบ้านนาคนหนึ่งก็เอ่ยชมเธอจากวงเหล้าว่า

“นังเรียมมันสวยลพหน้าสาวบางกะปิหมดทั้งบางเลยที่เดียว เออ มึงสร้าง
วาสนาด้วยอะไรวะอีเรียม” (2 : 116)

ด้านการศึกษานั้น เรียมมีการศึกษาน้อยมาก “เจ้าเรียมได้แต่อ่านออก
หากจะเขียนดูก็ตัวเต็มทน” (2 : 21-22) ส่วนเอ็ดมูโรนั้น “เป็นผู้ที่ได้รับการ
อบรมในวัดนางชีนิกายออร์ทอด็อกซ์ ตามเสียงที่พูดกันว่าได้รับการอบรมอย่างดี เพราะ
ฉะนั้นจึงตั้งร่ำเป็น รั่ววิชาภูมิศาสตร์ วาดเขียน เย็บปัก และเล่นเปียโนได้จัดเจน”
(1: 14) อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ทำให้ชะตาชีวิตของนางเอกทั้งคู่พลิกผันหาใช่การศึกษา
ไม่ หากแต่เป็นเพราะความสวยงามของสร้อยระย้าตา เมื่อนายแพทย์ชาร์ล โบวารี่
สูญเสียภรรยาไปเนื่องจากเธอสิ้นชีวิตอย่างกะทันหัน พ่อเผ่ารูโอก็เปิดทางให้เขา
อย่างเต็มที่ โพลแบตบรรยายว่า

“ข้างฝ่ายนายรูโอก็คงไม่ขุนเคื่องว่ามีใครมาทำให้ลูกสาวพ้นออกไป
เนื่องจากลูกสาวของแกก็ไม่ได้ทำประโยชน์ให้แก่มากนักในบ้าน (...) ลูกสาวคนนี้
เฉลียวฉลาดเกินกว่าที่จะมาทำอะไรไถนา ซึ่งเป็นอาชีพที่เสมือนถูกสาป ไม่มีใครเคย
เห็นผู้ที่ถืออาชีพนี้เป็นเศรษฐีเลยสักคนเดียว แทนที่จะมั่งมีขึ้นมาด้วยการทำ
ตาเปล่าขาดทุนทุกปี” (1: 19)

จะเห็นได้ว่าสภาพชีวิตชาวนาฝรั่งเศสมีได้แตกต่างไปจากชาวนาไทยเลย
นอกจากนี้ ลูกสาวมักจะถูกจัดการแต่งงานให้โดยผู้เป็นพ่อแม่ ผู้ที่จะมาเป็นสามี
จะต้องรับภาระเลี้ยงดูหญิงสาวต่อไปเนื่องจากสตรียังมีได้ประกอบอาชีพมีรายได้
เป็นของตนเอง ในเรื่อง แผลเก่า เรียมก็ตกอยู่ในสภาพที่ไม่ดีไปกว่าเอ็ดมูเลย

“เจ้าเรียมร้องไห้กระซิกๆ (...) คิดไปถึงพ่อของตัวซึ่งไม่อยู่กับผู้ใหญ่เขียน
เพราะแพ้วความเรื่องรักที่นา และจนถึงทุกวันนี้ (...) ก็ยังอาฆาตมาดร้ายกัน
อยู่เสมอ...” (2 : 17-18)

เพื่อตัดความสัมพันธ์ระหว่างลูกสาวกับขวัญคนรัก นายเรื่องจึงขายลูกสาว
ให้กับเศรษฐีนี้จากกรุงเทพฯ

“คุณเรียมคือบุตรสาวบุญธรรม ซึ่งคุณนายทองคำหญิงหม้าย ชื้อไว้จากตาเรื่องเพียงร้อยบาท เมื่อแรกที่ตั้งใจจะใช้สอยการงานอย่างทาส แต่มันเป็นวาสนาของเรียมที่บังเอิญมีหน้าตาจริตกิริยาและน้ำเสียงไปเหมือน เป็นคน ๆ เดียวกันเข้ากับโฉมของบุตรสาวคุณนายซึ่งตายไปแล้ว ทั้งอายุก็รุ่นราวคราวเดียวกัน (...) จึงทำให้คุณนายเกิดความสงสาร และต่อมาก็เพิ่มขึ้นเป็นรักใคร่ฝังใจ เพราะหน้าตาเจ้าเรียมงามเอามาก ๆ... ” (2 : 51)

ชีวิตของเรียมถูกกำหนดด้วยพ่อและแม่บุญธรรมคือคุณนายทองคำ ซึ่งได้แปลงโฉมเรียมให้เป็นสาวเมืองกรุง ในยามนี้เจ้าขวัญก็เลื่อนรางไปจากหัวใจด้วยไม้เมืองเดิมบรรยายจุดเปลี่ยนแปลงของเรียมไว้ดังนี้

“ มิใช่เรียมปรารถนาจะอยู่บางกะปิเช่นครั้งก่อน เรียมรักที่จะเป็นลูกคุณนายมากกว่าเป็นลูกตาเรื่อง คุณสมชายกับเจ้าขวัญก็ไกลกันราวฟ้ากับดิน อยู่ที่นี่เรียมแหวล้อมไปด้วยความสุขสารพัด เกียรติยศชื่อเสียงและความยกยอพิณอบพิเทาเหล่านี้ใครจะคิดบ้างว่าหญิงชวานาจะได้พบตลอดในชาตินี้ แต่เรียมพบแล้ว เรียมกำลังดีมีและกลิ้งเกลือกอยู่บนโลกแผนใหม่เหล่านี้ ” (2 : 54-55)

การแต่งงานทำให้ลูกสาวชวานาอย่างเอ็มมาได้เลื่อนสถานภาพทางสังคมแบบก้าวกระโดด เธอกลายเป็นภรรยาของนายแพทย์ซึ่งผู้คนนับถือ และนายแพทย์ผู้นี้ก็หลงใหลเธอเป็นอย่างยิ่ง “เขาได้หญิงงามที่เขาบูชามาเป็นคู่ชีวิตสำหรับเขาจักรวาลสิ้นสุดอยู่แค่ชายกระโปรงในของเธอเท่านั้น” (1 : 28) แต่ทว่าสำหรับเอ็มมา เธอกลับเริ่มคิดว่า ชีวิตแต่งงานนี้คือสิ่งที่เธอค้นหาแท้จริงหรือเปล่า

“ก่อนแต่งงาน เธอคิดว่าเธอรักเขา แต่เนื่องจากความสุขที่ควรจะเป็นผลของความรักนี้ไม่เกิดขึ้นสักที เธอจึงคิดว่า คงจะเข้าใจผิดที่ว่าเธอมีความรักเป็นแน่แท้ และเอ็มมาพยายามที่จะค้นหาว่า ความสุข ความรัก อันแรงกล้า ความสิงโลด นั้น มีความหมายว่าอย่างไรกันแน่ในชีวิตจริง คำเหล่านี้เธอเห็นว่า เป็นคำที่เพราะเหลือเกินเวลาพบในหนังสือ” (2 : 28)

ด้วยเหตุนี้มาตามโบวารี่จึงพบว่า “คำสนทนาของชาร์ลนั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีรสชาติเหมือนบาทวิถีที่คนเหยียบย่ำอยู่ทุกเมื่อเชิ้อวัน” (2 : 33) เธอเบื่อหน่าย

เหยื่อ : จากมาตามโบวาร์ถึงอีเรียม

ความสงบความราบรื่นในชีวิตคู่ จวบจนได้รับเชิญให้ไปงานเลี้ยงที่คฤหาสน์
ไวบีแอซาของมาร์กีแห่งอ็องแตร์วิลลีเยส์ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีมาก่อน
ความฝันของเธอจึงถูกปลุกให้บรรเจิดขึ้น “เมื่อได้ช้อยแะกับความมั่งคั่งโอ้อ่า
เข้าก็เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างหนึ่งขึ้นในหัวใจ ซึ่งไม่มีวันที่จะลบเลือนไปได้”
(2 : 46) มาตามโบวารีเริ่มซื้อข้าวของมาตกแต่งบ้าน อ่านวารสารและหนังสือที่
มีเนื้อหาเกี่ยวกับแฟชั่นใหม่สุดร้านตัดเสื้อที่มีชื่อเสียงสังคมคนชั้นสูงและแฟชั่น
ถึงปารีส ถึงแม้ชาวบ้านจะรักใคร่นับถือชาร์ล แต่เขาก็เป็นแค่หมอบ้านนอกและ
“เป็นคนที่ไม่มักใหญ่ใฝ่สูงเลย” (2 : 53) มาตามโบวารีแสดงความหมกมุ่นตาย
อยากจนสามีคิดว่าเธอป่วย ในที่สุดเขาต้องตัดสินใจย้ายไปเมืองที่ย็องวีลาแบ
ซึ่งเป็นเมืองตลาดใหญ่อยู่ห่างจากกรูอง(Rouen) ยี่สิบไมล์ ที่เมืองใหม่นี้
ครอบครัวโบวารีได้รู้จักกับแกัสซกรอแมและเสมียนหนุ่มชื่อเลอง มาตามโบวารี
คลอตลูกสาวและตั้งชื่อว่าแบร์ต

หนุ่มน้อยเลองทำงานเป็นเสมียนของนายความ เขาชอบอ่านบทกวี
และนวนิยายประโลมโลกแนวเดียวกับมาตามโบวารี ใฝ่ฝันอยากจะไปปารีส
และเป็นเพื่อนคุยที่ดี เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่งเขาบอกตนเองว่าหลง “เสน่ห์และ
สติปัญญา” (2 : 82) ของมาตามโบวารีเข้าแล้ว แต่เอ็งมาไม่ได้ถามตัวเองว่า
รักเลองหรือเปล่า “เธอคิดว่าความรักต้องเกิดขึ้นอย่างทันทีทันใดก็ก้องกัมปนาท
และแปลบปลราบราวสายฟ้า เป็นลมสลาดันจากฟ้าพัดมาต้องชีวิต” (2 : 83)
และลมสลาดันนี้ก็คือรอดอล์ฟ หนุ่มผู้รู้จักมาตามโบวารีที่งานกสิกรรมใหญ่
ที่จัดขึ้นในเมือง ต่อมาเขาได้สานสัมพันธ์ต่อจนลักลอบเป็นชู้รักกับมาตามโบวารี
เธอตกเป็น “เหยื่อ” สวาทของเขาอย่างถอนตัวไม่ขึ้น โพลแบด์บรรยายว่า

“...ความรักของเธอเป็นความรักอย่างคลั่งไคล้ กอปรด้วยความนิยมชม
ชอบอย่างเหลือล้นในตัวเขาและความสุขทางโลกีย์ของเธอเป็นทิพย์สุขารมณ์ ซึ่ง
ทำให้เธอเผลอมา วิญญาณของเธอจึงจมดิ่งลงไปในความมึนเมา ซึ่งท่วมทับตัวเธอ
ประหารเธอ และทำให้เธอสลายตัวไปในรสอันเอิบอาบของมัน...” (2 : 157)

ส่วนเรียนนั้นได้ตกเป็นของขวัญ ตั้งแต่ก่อนเข้ากรุงเทพฯ ครั้นมาอยู่กับคุณนายทองคำได้รับการอบรมตามแบบกุลสตรีไทย เนื่องจากคุณนายทองคำยกย่องเป็นบุตรสาวบุญธรรม เมื่อคุณสมชาย ซึ่งเป็นถึงลูกเจ้าพระยาและเป็นหลานของแม่นายมาขอความรัก เรียนยังลืมเจ้าขวัญไม่ได้ ทั้ง ๆ ที่เวลาผ่านไปแล้ว 3 ปี เธอจึงตอบบายเบี่ยงว่า

“...เรียนขอเวลาตรีภคตรองสักเล็กน้อย และคุณสมควรจะเรียนแม่นายดีกว่า...” (2 : 57)

แต่เมื่อเรียนกลับมาเยี่ยมแม่และได้พบขวัญ ขวัญก็อดที่จะสังเกตความเปลี่ยนแปลงของเรียนมิได้ ไม่นานก็เต็ม บรรยายว่า

“...มันลตดาลงจับแหวนเพชรที่นิ้วของเจ้าเรียน สร้อยคอซึ่งวาววามไปเพราะจี๊เพชร ซ้อมือซ้ายซึ่งมันเคยจูงมีนาฬิกาเรือนเล็กเป็นทอง...” (2 : 67-68)

วัตถุ เสื้อผ้า อาหาร คือสิ่งล่อใจหญิงสาวโดยทั่วไป แต่เรียนมิได้ลุ่มหลงในสิ่งเหล่านี้จนมากเกินไป ผิดกับเอ็มมา โบวารี ซึ่งลุ่มหลงในสิ่งเหล่านี้ จนประสบความหายนะ นายเลอเรอซ์ พ่อค้าผ้าเริ่มต้นด้วยการกำนัลหมวกใบสวยแก่เธอ หลังจากนั้นเขาก็สรรหาของใช้ของแต่งตัวกระจุกกระจิก ผ้าตัดเสื้อ ผ้ามาง พรม กระเป๋า เข็มขัด ฯลฯ มาขายให้เธอด้วยระบบเงินผ่อน ต่อมาเขาสามารถทำให้ชาร์ลมาเป็นลูกหนี้เขาด้วยอีกคนหนึ่ง มาตามโบวารีสุรุ่ยสุร่ายใช้จ่ายเงินเพื่อแต่งตัว แต่งบ้าน เรียนดนตรี จนต้องขายที่ดินและถูกศาลตัดสินให้นำทรัพย์สินมาขายทอดตลาด ถึงตอนนี้ชีวิตของเธอดูเหมือนจะสูญสิ้นทุกอย่าง โรดอล์ฟหนีเธอ เมื่อเธอคาดคั้นจะหนีไปอยู่กับเขา เลองหนุ่มน้อยผู้ตกหลุมรักเธอจำเป็นต้องตัดขาดจากเธอเพื่ออนาคตการเป็นทนายของเขา ขณะที่ชาร์ลเดินทางไปต่างเมือง เอ็มมาตัดสินใจกินยาฆ่าหนูเพื่อหนีความอับยศ

“... อ่า! ความตายก็ไม่เห็นมีอะไรมา!” เธอคิด “ฉันจะนอนหลับไปแล้วก็สิ้นเรื่องกัน” (1 : 257)

เหยื่อ : จากมาตามโบวาร์ถึงอีเรียม

นวนิยายเรื่อง*มาตามโบวารี* นับเป็นนวนิยายแนวสังคมนิยม จนวนารสาร L'Artiste ฉบับประจำวันที่ 10 ตุลาคม ค.ศ. 1857 กวีโบลแดร์ (Baudelaire) วิจัยว่า มาตามโบวารียังคงมีลักษณะเป็นตัวละครผู้ชายทั้ง ๆ ที่โพลแบต์ ได้วาดให้เธอเป็นตัวละครที่มีพลัง มีความทะเยอทะยานและเป็นคนช่างฝัน ส่วนนักเขียนสตรีเช่น ฌอร์ฌ ซ็อง (George Sand) ได้กล่าววิพากษ์มาตามโบวารี โดยเขียนจดหมายถึงโพลแบต์เมื่อวันที่ 12 มกราคม ค.ศ. 1876 ว่า เหน่าจะคำนึงถึงจุดประสงค์ของงานศิลปะ เธอกล่าวว่านักเขียนควรจะให้บทเรียนทางศีลธรรมต่อผู้อ่านด้วย เธอเขียนว่า

“เราต้องเขียนหนังสือเพื่อผู้ที่กระหายจะอ่านและพวกเขาสมควรจะได้อ่านสิ่งที่ดีงาม ด้วยเหตุนี้เราจึงต้องมุ่งแสดงศีลธรรมที่สูงส่งที่สุดในตัวเราอย่างกระจ่างชัดโดยไม่คลุมเครือเพื่อให้ผลงานเราเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน แต่เรากลับพบความคลุมเครือในนวนิยายเรื่องมาตามโบวารี ถ้าหากว่ามีผู้คนบางกลุ่มร้องว่า นวนิยายเรื่องนี้โอ้อวด ยังมีกลุ่มคนที่ใสสะอาดจำนวนมากกว่านั้นที่มองเห็นว่า ผู้หญิงคนนี้ซึ่งไร้จิตสำนึก ไร้ศรัทธา ได้รับบทเรียนที่หนักหน่วงรุนแรงต่อความเย่อหยิ่ง ความทะเยอทะยาน และความไร้เหตุผลของเธอ มีผู้คนสงสารเธอเพราะศิลปะการเขียนต้องการให้เป็นเช่นนั้น แต่บทเรียนยังคงชัดเจนและน่าจะชัดเจนมากขึ้นสำหรับทุกคน ถ้าคุณประสงค์จะทำเช่นนั้น โดยแสดงความคิดเห็นที่เราพึงมีต่อนางเอก สามเณย์ของเธอและชู้รักของเธอ

“ในทัศนะของฉัน ความประสงค์ที่จะบรรยายสรรพสิ่งหรือประสบการณ์ให้ตรงตามความจริงที่เราเห็นทุกประการนั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีเหตุผล”

อย่างไรก็ดี นวนิยายเรื่องมาตามโบวารีกลับประสบความสำเร็จอย่างกว้างขวางและกลายเป็นนวนิยายต้นแบบแนวสังคมนิยมดังที่ซอลา (Zola) ได้เขียนไว้เมื่อ ค.ศ. 1881 ในหนังสือเรื่อง นักเขียนนวนิยายแนวสังคมนิยม (Les Romanciers réalistes) ในตอนหนึ่งว่า

“เมื่อนวนิยายเรื่องมาตามโบวารี พิมพ์เผยแพร่ นับเป็นการปฏิวัติในวงวรรณคดี รูปแบบของนวนิยายสมัยใหม่ ซึ่งมีอยู่ประปรายกระจายอยู่ในงานเขียน

อันมากมายก่ายกองของบัลซัค ได้ถูกย่อและปรากฏเด่นชัดในสี่ร้อยหน้าของนวนิยายเรื่องนี้ กฎของศิลปะสมัยใหม่ได้จารึกลงเป็นลายลักษณ์อักษร มาตามโบวารี่เป็นนวนิยายที่มีความกระชับและสมบูรณ์แบบจนกลายเป็นนวนิยายต้นแบบของวรรณคดีประเภทใหม่นี้”

การที่มาตามโบวารี่ต้องตีฆาพิชตายในตอนจบของนวนิยายเป็นสิ่งที่อยู่ในความคาดหมายของผู้อ่านเพราะความประพุดิโศกพิศดารกรรม ถึงแม้ว่าเธอจะตกเป็นเหยื่อของชายผู้ปรารถนาดีที่ดวงหาความสุขจากเธอเช่นโรดอล์ฟ และตกเป็นเหยื่อของพ่อค้าหน้าเลือดเช่นเลอเรอซ์ แต่เธอก็มีส่วนร่วมด้วยในเหตุการณ์ดังกล่าว ในทางตรงกันข้าม การฆ่าตัวตายของเรียมในตอนจบของแผลเก่า กลับสร้างความสะเทือนใจต่อผู้อ่านมากกว่า เนื่องจากเรียมเป็นผู้ด้อยโอกาสมากกว่ามาตามโบวารี่ ชีวิตของเรียมมีทางเลือกน้อยกว่ามาตามโบวารี่หลายเท่าตัว เรียมอาจหลงใหลลึ้มตัวกับความเจริญของบางกอกไปบ้าง แต่สุดท้ายเธอก็ไม่ลืมหิวใจกิน เมื่อเธอกลับมาพบเจ้าขวัญอีกครั้ง เธอสารภาพกับขวัญว่า

“ในพระนครนั้น ผู้หญิงงาม ๆ กว่าฉันมีหลายแสนนัก ฉันจึงรู้ว่า ผู้ชายบางกอกเขาคงไม่รักฉันจริงเท่าไร โอ้ พี่ขวัญฉันไม่ชั่ว หลายใจถึงเพียงนั้นหรือ ฉันคิดอยู่เสมอว่าฉันเสียตัวกับพี่ขวัญแล้ว เมื่อฉันอยู่นาครั้งโน้น” (2 : 95)

คำสาบานที่หนุ่มสาวเคยให้ไว้ต่อหน้าศาลเจ้าพ่อไทรว่าจะรักซื่อสัตย์ต่อกันจนวันตาย เป็นสิ่งผูกมัดพวกเขามีให้พรากจากกัน ด้วยเหตุนี้เมื่อเกิดเหตุวิวาหาระหว่างขวัญกับสมชาย ขวัญถูกกระสุนปืนจากการยิงของสมชายและขาดใจตายในวังน้ำ ซึ่งเคยเป็นที่พลอดรักของเขากับเรียม เรียมจึงกระโจนลงคลองตามขวัญไปแล้วใช้มีดในมือขวัญแทงคอตายตามคนรัก จบเรื่องราวของรักต้องห้ามด้วยตัวของเธอเอง

เหยื่อ : จากมาตามโบวาร์ถึงอีเรียม

หนังสืออ้างอิง

วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (ผู้แปล). มาตามโบวารี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อ่านไทย, 2531.

_____ . ชุดอมตนิยายของไม้เมืองเดิม. เล่ม 1. พระนคร:
สำนักพิมพ์บรรณาคาร, 2512.

Flaubert, Gustave. Madame Bovary. Paris : Garnier-Flammarion, 1966.

